

BAYRAMIÇ MUSTAFA GÜLŞEN ÇINAROĞLU
ANADOLU LİSESİ
ERASMUS+ PROJE EKİBİ

BİREYSEL RAPORLAR

1.DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA
TÜRKİYE'DE PROPAGANDA

HAZIRLAYAN: AYBIKE GÜVEN

BAYRAMIÇ - 2015

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA PROPAGANDA

20. Yüzyılın ilk büyük savaşı olan 1. Dünya Savaşı Avrupalı devletlerin tüm imkânlarını seferber ederek giriştikleri bir mücadeledir. Bu tip mücadelelere topyekün savaş(total war) denmektedir. Bu tip savaşlarda sivil halk yoktur. Herkes askerdir. Ülkenin tüm insan ve finans kaynakları karşı tarafa üstünlük kurmak için ayrılır.

Topyekün savaşların bir önemli özelliği de propaganda faaliyetlerinin yoğun bir şekilde kullanılmasıdır. Çünkü devleti yönetenler kendi halkına savaşın meşru olduğunu inandırmalıdır. 20. Yüzyılda teknolojik gelişmeler sonucu okur-yazarlık oranı Avrupa’da yüksektir. Gazete ve dergilerin satış rakamlarının yüksek olması, bu araçları halk üzerinde propaganda faaliyetleri yürütmek amacıyla kullanma fikrini doğurmuştur.

Propaganda araçları nelerdir?

Günümüzde teknolojinin iyice ilerlemesi ile birlikte,

- Televizyon ve radyo
- Sinema
- İnternet
- Sosyal medya
- Gazete ve dergiler
- Afiş ve posterler
- Gösteri ve mitingler

birer propaganda aracı olarak kullanılmaktadırlar. Fakat 1914-18 yılları arasında her ülkenin gelişmişlik oranı birbirinden farklı olduğu için kullanılan propaganda teknikleri de farklıydı ve bu gün kadar yaygın değildi. Örnek verecek olursak, İngiltere uzun yıllardır devam eden kolonicilik geleneği ve yüzde yüzlere varan okuryazarlık oranıyla yazılı basını etkin bir propaganda aracı olarak kullanabiliyordu. Diğer taraftan çok uluslu bir halka sahip olan ve okuryazarlık oranı yüzde onun altında olan Türkiye’de yazılı basın üzerinden yapılan propaganda faaliyetleri çok etkili olamıyordu.

İngiltere’de kullanılmış bir propaganda afişi

Savaş Öncesi Dönemde Türkiye’de propaganda faaliyetleri

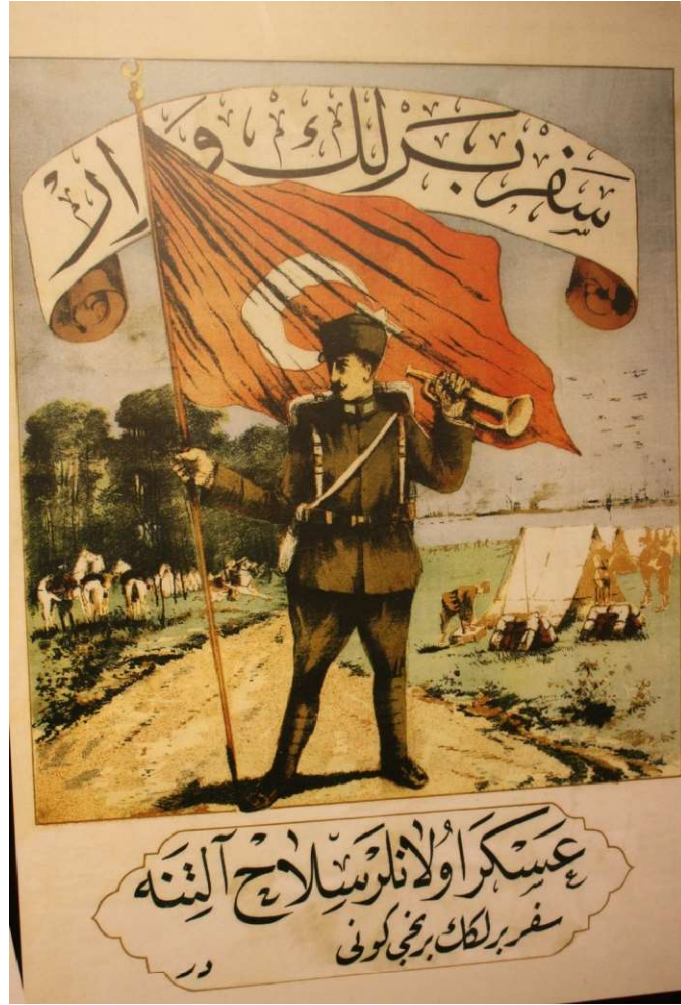
Daha önce bahsedildiği gibi 1914 Türkiye’si, farklı diller konuşan insanlardan oluşan çoğunluğu okuryazar olmayan bir halka sahipti. Gazeteler sadece İstanbul ve büyük birkaç şehirde basılıyordu. Bu yüzden gazete ve dergiler etkili propaganda araçları değildiler.

Yine de Anadolu’da Halkın büyük çoğunluğu dindardı. Din ve din adamları üzerinden yapılacak bir propaganda faaliyeti başarılı olabilirdi.

DİN ÜZERİNDEN YAPILAN PROPAGANDA VE CİHAT ÇAĞRISI

Halk, sultanları ve dinleri için ölmeye hazırdılar. Ama yine de propagandaya ihtiyaç duyuluyordu. Çünkü Osmanlı iki eski rakibi ile ittifak kuruyordu. İlk başkentini iki kez kuşattığı Avusturya, ikincisi ise yüzyıllarca Hristiyanlığın ve Haçlı düşüncesinin öncülüğünü yapmış Alman İmparatorluğu idi. İnsanları savaşın kutsal olduğuna inandırabilmek için propaganda şarttı. İlk olarak cihat ilan edildi. Halife-padişah, Mehmet Reşat, tüm İslam âlemini İtilaf Devletlerine karşı Osmanlının yanında savaş davet etti.

Alman Kralı 2. Wilhelm’in 1914’te önce İstanbul’u sonra Kudüs’ü daha sonra ise Şam’ı ziyaret etmiştir. Burada Alman İmparatorunun tüm Müslüman âleminin koruyucusu olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine Türk ve Alman propaganda ekipleri tarafından yoğun bir çalışma başlatılmış, 2. Wilhelm’in Müslüman olduğu iddia edilmiş ve hatta kendine o zamanlar Halep yöresinde Hacı Wilhelm denmeye başlanmıştır.

Cihat Çağrısı Afişi

HARP MECMUASI (WAR MAGAZINE)

Osmanlı ordusunun 1. Dünya Savaşı boyunca çıkarmış olduğu dergidir. Propaganda konusunda yeterli bilgisi ve yetişmiş personeli olmayan Osmanlı Devleti, İngilizlerin yaptığı propaganda faaliyetlerine karşı karşı-propaganda faaliyetleri yürütmüştür. Bu dergi bunun bir parçasıdır. İngilizler gerek gazetelerinde, gerek cephede Osmanlı ordusunun zayıf ve yenilmek üzere olduğunu belirten haberler yaymaktadır. Osmanlının savaşının cihat olmadığını Müslümanların Almanlar uğruna boşuna öldükleri anlatılmaktadır. Bunlara resim ve yazılarla cevap verebilmek adına Osmanlı savaş bakanlığı bu dergiyi çıkarmaya karar vermiştir. Propaganda

Harp Mecmuası 1. Sayı

amaçlı olarak birçok fotoğraf ve yazı bu dergide yayınlanmış, askerin moralinin iyi olduğu vurgulanmıştır. Maddi imkânsızlıklardan dolayı dergi savaşın ikinci yılında yayınını kesmiştir.

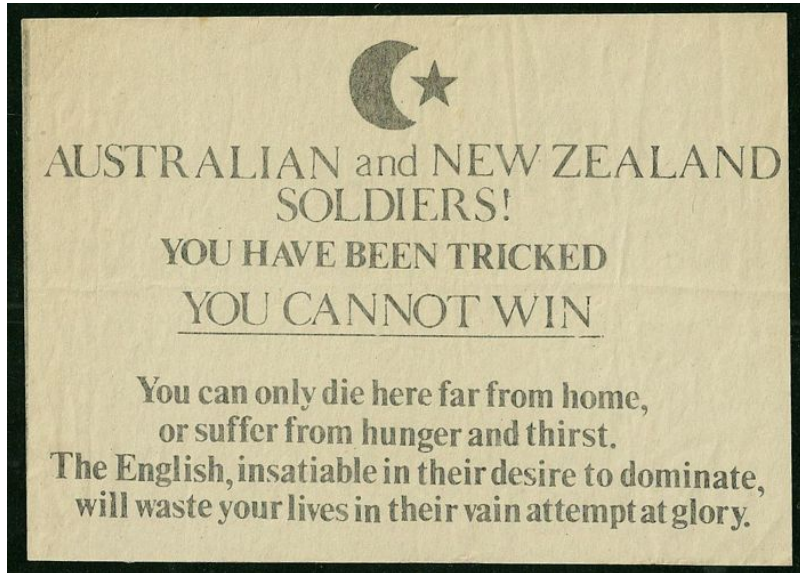
CEPHEDE PROPAGANDA

İngiliz ve Fransızlar Çanakkale Savaşlarında uçak ve balonlarla Türk askerine bildiriler ve afişler atmışlardır. Bu afişlerde

- Türk askeri teslim olursa hemen memleketine gidebileceği,
- Teslim olan askerlerin Mısır'da otel konforundaki esir kamplarında ağırlandıkları
- Padişahın yakalandığı savaşın çoktan bittiği
- Almanların Türkleri kullandığı

Gibi ifadeler yer almıştır.

Osmanlı buna karşı teslim olan İngiliz askerlerinin özenle çekilmiş resimlerini atmışlar, Türklerin vahşi bir halk olmadığını esirlere iyi davranıldığını belirtmişlerdir. İngiliz ve Fransız saflarında Müslüman koloni askerlerinin olduğunu fark eden subaylar, düşman hatlarına yakın yerlerde sesi güzel askerlere ezan okutmuşlar, karşıdakilerin Müslüman bir orduyla savaştığı anlatılmaya çalışılmıştır.

Gelibolu'da ANZAC siperlerine Alman uçakları tarafından atılan bildiriler

1. ALMAN KAYNAKLI PROPAGANDA FAALİYETLERİ

Daha önce bahsedildiği gibi Osmanlı'da propaganda için profesyonel bir ekip yoktu. Almanya ve Avusturya'dan birçok propaganda amaçlı malzeme yurda girdi. Ülke liderlerinin birlikte resimleri olan mektup zarfları, posta kartları, afişler, fincan ve yemek takımları bunlardan birkaçıdır.

KAYNAKÇA

- Mehmet Emir, Göka (2012) *Birinci Dünya Savaşı 'nda İngiliz propaganda yöntemleri, araçları ve amaçlarının incelenmesi*. other thesis, TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi.
- BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA RUS PROPAGANDA FAALİYETLERİ VE OSMANLI DEVLETİ, Öğ. Yzb. Servet AVŞAR
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Propaganda>
- <http://www.cihanharbi.com/birinci-dunya-savasinda-ingiliz-propaganda-faaliyetleri-ve-osmanli-devleti/>
- <http://politikakademi.org/2011/03/i-dunya-savasinda-psikolojik-savas-ve-propaganda/>

AYBİKE GÜVEN